

משנה

מאימתי קורין את שמע בערבין?
משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר.

ברייתא א'

מאימתי קורין את שמע בערבין? **משהעני נכנס לאכול פתו במלח**, עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו.

ברייתא ב'

מאימתי מתחילין לקרות קריאת שמע בערבית?
משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות, דברי רבי מאיר.
 וחכמים אומרים: **משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן**, סימן לדבר צאת הכוכבים.

ברייתא ג'

מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין?
משעה שקדש היום בערבי שבתות, דברי רבי אליעזר.
 רבי יהושע אומר: **משעה שהכהנים מטוהרים לאכול בתרומתן.**
רבי מאיר אומר: משעה שהכהנים טובלין לאכול בתרומתן.
 אמר לו רבי יהודה: והלא כהנים מבעוד יום הם טובלים!
 רבי חנינא אומר: **משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח.**
 רבי אחאי, ואמרי לה רבי אחא, אומר: **משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב.**

טבלת סיכום לשיטות התנאים בזמן התחלת קריאת שמע של ערבית

דחינו סעודת ע"ש והיא היתה מבעוד יום (תוד"ה מאימתי ב., רש"י הריטב"א והרשב"א חולקים)	רבי מאיר	משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות
ר' מאיר סובר בבין השמשות כר' יהודה היינו קודם בין השמשות (רש"י ד"ה משעה שהכהנים)	רבי מאיר לפי ההו"א	משעה שהכהנים טובלין לאכול בתרומתן
היינו בין השמשות (רש"י – שנתקדש היום מעצמו) תחלת השקיעה (רשב"א ברב האי גאון – זמן הראוי לתוספת קדש מן חול ותוד"ה מאימתי ב. מבעוד יום) סוף השקיעה (ר"ת – 3.25 מיל, 58.5 דקות, אחרי שקיעת החמה) וזהו כששאר בני אדם נכנסים לאכול בערבי שבתות (ריטב"א)	רבי אליעזר	משעה שקדש היום בערבי שבתות
ר"מ סובר בבין השמשות כר' יוסי קודם לחשיכה וקודם לבין השמשות של ר' יוסי (רש"י) כל בין השמשות של ר' יהודה (ראב"ד – שעה שטובלין לפי ר' יוסי) סוף בין השמשות של ר' יהודה סמוך לבין השמשות של ר' יוסי (מאירי) שיעוריה דר"מ א"א לעמוד עליו (רשב"א ד"ה ונשאל ב.)	רבי מאיר לפי המסקנא	משעה שהכהנים טובלין לאכול בתרומתן
צאת הכוכבים גר"א – 0.75 מיל, 13.5 דקות, אחרי שקיעת החמה ר"ת – 4 מיל, 72 דקות, אחרי שקיעת החמה	חכמים במשנה ור' יהושע וגם ר"א במשנה לפי התירוץ הא' של הגמרא	משעה שהכהנים מטוהרים לאכול בתרומתן
שמע מינה דעני מאוחר וזהו כששאר בני אדם נכנסים לאכול בערבי שבתות (רשב"א, מאירי) העני פה בעל מלאכה, פועל (נצי"ב במרומי שדה) עדיין יש אור אחרי צה"כ (אג"מ או"ח ח"א סי' כד)	רבי חנינא (ורבי מאיר)	משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח
אית דאמרי בימות החול (רש"י בדעה א' ורשב"א) אית דאמרי בשבתות מ"מ מאוחר הוא (רש"י בדעה ב')	רבי אחאי (ורבי מאיר)	משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף ב עמוד ב

ולדעתי אני מודיעך דרך כלל שכל ששה זמנים אלו שהוזכרו בק"ש של ערבית נזכרו בברייתא האחרונה חוץ מאחד וכל הקודם בה הוא קודם לזמן הבא אחריו לדעתי אלא ששנים מזמנים אלו שכתבנו הם זמן אחד ונמצא שהששה זמנים חוזרים לחמשה והוא הענין שלא הוזכרו בברייתא זו האחרונה אלא ה' וכן שיש בהם זמן אחד שלא הוזכר על הסדר והוא זמנו של ר' יהושע שהוזכר אחר זמנו של ר' אליעזר והיה ראוי להזכירו אחר זמנו של רבי מאיר ויראה לי הטעם מפני שר' יהושע הוא בר מחלוקתו של ר' אליעזר בכל מקום הוזכרו דבריו אחריו: